

Sivistyslautakunta 18.3.2025 §44

Kannanotto Niemelän koulun lakkauttamiseen.

Vuoteen 2031 mennessä Ylivieskan kaupungin perusopetuksen oppilaiden määrä on tarkentuneiden ennusteiden mukaan vähenemässä 575 oppilaalla. Oppilasmäärän vähenemä edellyttää sivistyspalveluiden osalta palveluverkkoa sopeuttavia toimenpiteitä, jotta käytössä olevat tilat, henkilöstömäärä ja opetuksen resurssitarpeet kohtaavat.

Vuonna 2024 valmistuneet koulutuspalveluiden palveluverkkoselvitys ja myöhemmin lisäksi laadittu talousselvitys ovat tuottaneen oleellista tietoa Ylivieskan koulutuspalvelujen nykytilasta, toiminnasta, taloudesta sekä näkyvissä olevista muutoksista. Tällä perusteella voidaan todeta, että näkymä vastaa valtakunnallista tulevaisuuden kuvaa kiristyvästä taloudesta ja vähenevästä oppilasmäärästä tavalla, joka edellyttää muutoksia palveluverkkoon vuosikymmenen loppuun mennessä. Oppilasmäärän vähenemisen vaikutus valtionosuuksia pienentävänä on selvityksissä todettu olevan jopa 4,1 miljoonaa euroa verrattaessa nykytilannetta vuosikymmenen loppuun. Kuntien peruspalvelujen valtionosuusjärjestelmää uudistetaan ja tämän muutoksen lopulliset vaikutukset kuntarahoitukseen ovat vielä epäselviä. Osana palveluverkkoselvitystä on ollut myös koulukiinteistöihin liittyvä aikaisempi asiantuntijatyönä laadittu kuntoisuusselvitys ja mahdollinen korjausvelka. Palveluverkkoselvityksen valmistelun etenemisestä vastasi luottamushenkilöistä ja viranhaltijoista koostunut ohjausryhmä. Selvityksestä järjestettiin kuntalaistilaisuus sen valmistuttua keväällä 2024.

Vuoden 2024 tilinpäätöksen perusteella voidaan todeta, että koulutuspalveluissa perusopetukseen jo kohdennetut toimenpiteet talouden tasapainottamisessa ovat tuottaneet tulosta. Vuoden 2025 talousarviossa päätetyillä toimenpiteillä arvioidaan edelleen olevan tervehdyttävää vaikutusta koulutuspalveluiden talouden hallintaan. Perusopetuksen järjestäminen edellyttää vuosittaista resurssisuunnittelua toiminnallisesti, pedagogisesti ja taloudellisesti kestäväällä tavalla, jotta perusopetuksen oppilaiden opetus, oppimisen tukitoimet ja oppimisympäristöt toteutuvat tasa-arvoisesti.

Valtuuston linjauksen 11.11.2024 § 65 mukaisesti ensimmäisenä vaiheena kouluverkkoratkaisussa tulee käsiteltäväksi Niemelän koulun lakkaaminen 1.6.2026 lukien. Niemelän koulun oppilasmäärän ennustetaan laskevan nykyisestä 86:sta oppilaasta 52:een oppilaaseen vuosikymmenen loppuun mennessä. Syksyllä 2026 peruskoulun aloittavia olisi tällä tietoa 7 oppilasta. Edellä mainitun kiinteistöselvityksen mukaan Niemelän koulun korjausvelka on n. 730 000 euroa peruskorjaustarpeen noustessa n. 1,3 M euroon. Merkittävimpana mahdollisena saneerauskohteena on tunnistettu koulukiinteistön lämmitysjärjestelmän uusiminen. Vakituista opetus- ja ohjaushenkilöstöä Niemelän koulussa on tällä hetkellä 8 työntekijää. Lukuvuodelle 2025-2026 on suunnitelmassa perustaa kouluun yksi yhdysluokka.

Niemelän koulun lakkauttamispäätöksen käsittelyä on valmisteltu kuntaliiton ohjeistuksen mukaan hallintolain mukaisilla kuulemisilla, vaikutusten arvioinnilla ja yhteistoimintamenettelyllä. Lisäksi on vastaanotettu kuntalaisten mielipiteitä asiassa. Sivistyslautakunta katsoo, että valmistelun perusteella tulee todeta, että koulun lakkauttaminen nähdään Niemelän koululla ja kyläyhteisössä negatiivisena, kylän elinvoimaa ja yhteisöllisyyttä heikentävänä asiana. Lisäksi on esitetty huomioita ratkaisun sopimattomuudesta kaupunkistrategian toteutumiseen elinvoimaisten kylien osalta. Huolina on esitetty tulevien ryhmien oppilasmäärien kasvu, erityisopetuksen riittävyys sekä pienryhmien mahdollinen lisätarve. Mahdolliset haitalliset vaikutukset perheiden toimintaan, sisarus- ja kaverisuhteisiin sekä piteneviin koulumatkoihin/koulukyyditykseen on tunnistettu. Myös huolet koulukiinteistön, harrastustoimintojen sekä lähiliikuntapaikkojen käytön osalta jatkossa on nostettu esille.

Valtuuston linjauksen pohjalta mahdollisia ratkaisuvaihtoehtoja oppilaiden sijoittamisessa muihin kouluihin on viranhaltijavalmisteluna tunnistettu kolme. Lukuvuoden 2026-2027 alusta Niemelän oppilasennusteen mukaan sijoitettavia oppilaita olisi 78 oppilasta. Niemelän koulun lakkautuessa oppilaat voisivat sijoittua Päivärinnan ja Rahkolan kouluille (A1), Päivärinnan ja Taanilan kouluille (A2) tai Rannan ja Taanilan kouluille (B). Vaihtoehdot on esitelty kuulemistilaisuuksissa. Kaikissa vaihtoehdoissa toteutuisi valtuuston linjaus 1-2 kouluun sijoittamisesta, eivätkä ryhmäkoot nouse merkittävästi yli 22 oppilaan. Kuljetuskustannusten osalta on nähtävissä kustannusten nousua kaikissa vaihtoehdoissa, vähiten Ranta-Taaniila vaihtoehdossa. Linjaus 16 oppilaan ryhmäkoosta aloittavien oppilaiden osalta on otettu tarkasteluun lukuvuoden 2025-2026 suunnittelussa kaikissa Ylivieskan kouluissa.

Yhteistoimintaneuvottelujen perusteella Niemelän koulun mahdollinen lakkaaminen 1.8.2026 ei johda vakituisen opetus- ja ohjaushenkilöstön palvelussuhteiden päättämiseen. Ylivieskan kaupunki pystyy tarjoamaan vakituisessa palvelussuhteessa olevalle henkilöstölle kelpoisuutta ja osaamista vastaavaa työtä muista kouluista.

Sivistyslautakunta tunnistaa asian käsittelyssä kolme vaihtoehtoista lopputulosta. Tehtyjen selvitysten perusteella kaupunginvaltuusto päättää, että Niemelän koulu lakkaa 1.8.2026 lukien tai perustelluista syistä 1.8.2027 lukien tai Niemelän koulu ei lakkaa. Asian pöydälle jättäminen tai siirtäminen ei tue koulutuspalveluiden taloudellista suunnittelua, eikä myöskään ole oppilaiden, henkilöstön tai kyläyhteisön kannalta hyvä ratkaisu.

Niemelän koulu lakkautuessa 1.8.2026 lukien, sivistyslautakunta katsoo, että ratkaisuvaihtoehdoista oppilaiden sijoittamisessa tulisi ottaa käyttöön vaihtoehto B eli oppilaiden sijoittuminen Rannan ja Taanilan kouluihin. Vaihtoehdossa toteutuu parhaiten valtuuston linjaus oppilaiden sijoittamisesta lähimpiin 1-2 kouluun, maltilliset ryhmäkoot sekä koulukuljetuskustannusten vähäisin nousu. Tässä vaihtoehdossa myös opetushenkilöstön sijoittaminen oppilaiden mukana vastaanottavaan kouluun toteutuu parhaalla mahdollisella tavalla. Talous- ja säästövaikutukset tässä vaihtoehdossa jäävät alkuvuosien osalta pienimmiksi, mutta vuosikymmenen loppuun mennessä tilanne tasaantuu oppilasmäärän vähetessä.

Jos Niemelän koulun lakkauttamista lykätään toteutuvaksi 1.8.2027 lukien, sivistyslautakunta katsoo, että kouluverkon supistaminen samana vuonna myös Ojakylän koulun osalta on mahdollinen. Tällöin muihin kouluihin sijoitettavia oppilaita olisi ennusteen mukaisesti yhteensä 137 oppilasta. Tällöin vastaanottavat koulut olisivat edelleen Päivärinnan, Rahkolan, Rannan ja Taanilan koulut. Henkilöstön osalta ratkaisut tuolloin perustuisivat uuteen yhteistoimintaneuvotteluun.

Mikäli valtuusto päättää, että Niemelän koulu ei lakkaa, olisi tällä päätöksellä mahdollisesti vaikutus myös koko kouluverkkoratkaisulle ja myös tuleville kouluja koskeville päätöksille. Tässä tapauksessa kouluverkkosuunnittelu tulisi todennäköisesti käynnistää uudelleen, koska oppilasmäärän vähenemä edellyttää taloudellisilta ja toiminnallisilta perusteiltään kestäväää ratkaisua. Esimerkiksi yhden koulun lakkauttaminen vuosikymmen loppupuolella ei riitä vastaamaan vähenevään oppilasmäärään ja taloudelliseen paineeseen. Mikäli kouluja ei lakkauteta, on tällä väistämättä vaikutus opetustoiminnan resursseihin ja opetusryhmien kokoihin. Oppilasmäärän vähetessä opetuksen järjestämiseen saatava valtionosuus vähenee. Muuttoliikkeen tai esim. elinkeinotoiminnan mahdollisuudet tulopohjan parantajina ovat mahdollisuuksia mutta erittäin vaikeasti ennustettavissa. Nykyisen kouluverkon pysyessä, tulisi perheiden, opetushenkilöstön ja oppilaiden varautua siihen, että taloudellisista syistä ryhmäkoot tulevat suurenemaan, yhdysluokkaopetus laajenee ja muut opetuksen tukitoimiin suunnatut resurssit vähenevät. Suhteellisesti koulukiinteistöihin liittyvät kustannukset nousevat. Mikäli oppilasmäärän vähetessä halutaan opetustoimintaan suunnatut resurssit pitää nykyisellä tasolla, tulee arvioitavaksi kaupungin kokonaistaloudellinen tilanne, jossa todennäköisesti muut toimialat joutuisivat kompensoimaan koulutuspalveluiden keskimääräistä kustannusten nousua.

Ylivieskan kaupungin hallintosäännön 31 §:n mukaan sivistyslautakunta johtaa ja kehittää alaistaan toimialaa ja vastaa palvelujen tuloksellisesta järjestämisestä. Lautakunta seuraa ja arvioi palvelujen vaikuttavuutta ja varaa asukkaille ja käyttäjille mahdollisuuden osallistua palveluiden suunnitteluun ja kehittämiseen. Tämä kirjaus edellyttää sen, että sivistyslautakunnan tulee jatkossakin, kouluverkon edellyttämässä laajuudessa, saada taloudelliset realistiset toimintamahdollisuudet opetuksen ja koulutuksen lainmukaiseen ja laadukkaaseen järjestämiseen.

Lopuksi sivistyslautakunta toteaa, että kaupunginvaltuuston linjaus kouluverkosta 11.11.2024 §65 on taloudellisesti, toiminnallisesti ja pedagogisesti toteutettavissa. Perusopetusta tarjoavien yksiköiden vähetessä opetus pystytään järjestämään edelleen lain edellyttämällä tavalla, ammattitaitoisesti ja pedagogisesti asianmukaisissa tiloissa ja taloudellisesti kestäväällä tavalla. Opetuksen järjestämiseen liittyvät ratkaisut tehdään kouluverkon muutoksessa oppilaan edun mukaisina. Kiinteistö kustannusten vähetessä pystytään riittävällä resurssoinnilla varmistamaan ajanmukaiset oppimisympäristöt ja oppimisen tukitoimet. Kaupungin toimialojen tulee edelleen tehdä aktiivista yhteistyötä Ylivieskan kaupungin pito- ja vetovoiman lisäämiseksi. Palveluja tarjotaan jatkossakin tasapuolisesti kaikille ikäryhmille ja varmistetaan pysyminen elinvoimaisena asumis- ja työpaikkakaupunkina.